

CK.0000062538

S.TS.BÙI QUANG TUYẾN

ĐIỀU TRỊ THOÁT VỊ ĐĨA ĐỆM CỘT SỐNG CỔ VÀ THẮT LƯNG

NGUYỄN
HỌC LIÊU

5

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

PGS.TS. BÙI QUANG TUYẾN

ĐIỀU TRỊ THOÁT VỊ ĐĨA ĐỆM CỘT SỐNG CỔ VÀ THẮT LƯNG

(Tái bản lần thứ nhất có sửa chữa và bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

HÀ NỘI - 2013

LỜI NÓI ĐẦU

Thoát vị đĩa đệm là hậu quả của thoái hoá xương-sụn cột sống (osteochondrosis), hay còn gọi là hậu quả của thoái hoá cột sống (spondylosis). Bệnh có thể xảy ra ở cổ, ngực và thắt lưng.

Thoát vị đĩa đệm cột sống thắt lưng gặp ở mọi lứa tuổi, nhưng có tới hơn 70% gặp ở lứa tuổi từ 30-50.

Khoảng 80% trường hợp đau dây thần kinh toạ (sciatica) là do căn nguyên đĩa đệm gây nên. Điều trị đau thần kinh toạ chủ yếu bằng nội khoa, chỉ có khoảng 10-20% trường hợp đau thần kinh toạ phải can thiệp bằng phẫu thuật.

Từ 1998-2003 Khoa Phẫu thuật thần kinh Bệnh viện 103 đã phẫu thuật cho 2450 trường hợp thoát vị đĩa đệm cột sống, trong đó thoát vị đĩa đệm cổ chiếm 3,51%; thoát vị đĩa đệm ngực 0,21% và thoát vị đĩa đệm thắt lưng là 96,28%.

Đúc rút từ kinh nghiệm điều trị và phẫu thuật cho 2450 trường hợp thoát vị đĩa đệm nói trên và kết hợp với tài liệu nước ngoài, PGS.TS. Bùi Quang Tuyền (2007) đã cho xuất bản cuốn sách với nhan đề "Phẫu thuật thoát vị đĩa đệm cột sống" dày 223 trang. Tác giả đã giới thiệu cho bạn đọc những hiểu biết chung về bệnh thoát vị đĩa đệm cột sống, những kiến thức cập nhật về chẩn đoán và điều trị đối với bệnh lý này.

Rất nhiều người bị đau thần kinh toạ, những người đã được mổ đĩa đệm cũng đã quan tâm đặc biệt đến cuốn sách trên. Để đáp ứng yêu cầu thực tế, chúng tôi cho xuất bản cuốn sách "Điều trị thoát vị đĩa đệm cột sống cổ và thắt lưng" nhằm 2 mục đích sau:

- Giúp cho người bệnh hiểu biết một cách đầy đủ hơn nữa về loại bệnh lý này, biết cách chăm sóc sau mổ và biết cách tập luyện để dự phòng thoái hoá cột sống và đĩa đệm.

- Bổ sung những gì mà nội dung cuốn "Phẫu thuật thoát vị đĩa đệm cột sống" còn chưa đề cập đến.

Cuốn sách sẽ là tài liệu tham khảo giúp cho việc nghiên cứu và học tập của sinh viên, nghiên cứu sinh, cho các bác sĩ nội-ngoại thần kinh, chuyên khoa sau đại học và đặc biệt có ý nghĩa đối với cộng đồng.

Cuốn sách đã đoạt giải ba "sách hay" do Hội xuất bản Việt Nam tổ chức năm 2010.

Rất mong được sự đóng góp chân thành của bạn đọc, đặc biệt là các bạn đồng nghiệp. Xin cảm ơn.

PGS.TS. BÙI QUANG TUYỂN

MỤC LỤC

Lời nói đầu	3
CHƯƠNG 1. THOÁT VỊ ĐĨA ĐỆM CỘT SỐNG CỔ	7
Đại cương	7
Triệu chứng lâm sàng	9
Chẩn đoán cận lâm sàng	17
Điều trị	19
Kết quả và chăm sóc sau mổ	28
CHƯƠNG 2. THOÁT VỊ	36
ĐĨA ĐỆM CỘT SỐNG THẮT LƯNG	
Đại cương	36
Đặc điểm giải phẫu và chức năng sinh lý của đĩa đệm	38
Nguyên nhân và bệnh sinh của thoát vị đĩa đệm	40
Triệu chứng lâm sàng	46
Chẩn đoán cận lâm sàng	55
Điều trị	57
Biến chứng và kết quả phẫu thuật	76

CHƯƠNG 3. CHĂM SÓC SAU MỔ THOÁT VỊ THẮT LƯNG VÀ PHÒNG NGỪA THOÁI HOÁ CỘT SỐNG	82
Chăm sóc tại bệnh viện	82
Chăm sóc tại nhà	86
Dự phòng thoái hoá cột sống và đĩa đệm	94
Phụ lục	97
Tài liệu tham khảo	100

Chương 1

THOÁT VỊ ĐĨA ĐỆM CỘT SỐNG CỔ

I. ĐẠI CƯƠNG

Trong số 2450 trường hợp thoát vị đĩa đệm (TVĐĐ) cột sống được phẫu thuật tại Bệnh viện 103 từ 1998-2003 thì:

- TVĐĐ cổ là 86/2450 (3,51%).
- TVĐĐ cột sống ngực là 5/2450 (0,21%).
- TVĐĐ cột sống thắt lưng là 2359/2450 (96,28%).

1. Đặc điểm giải phẫu cột sống cổ

Đĩa đệm nằm giữa các đốt sống, chúng liên kết các đốt sống lại với nhau.

Có 7 đốt sống cổ, nhưng chỉ có 6 đĩa đệm. Giữa đốt sống cổ C1 và C2 không có đĩa đệm. Đĩa đệm giữa đốt sống cổ C2 và C3 là mỏng nhất so với tất cả các đĩa đệm cột sống và trong thực tế không gặp thoát vị đĩa đệm cổ C2-C3. Do vậy, chỉ có 5 đĩa đệm có thể bị thoát vị, đó là: đĩa đệm C3-C4, C4-C5, C5-C6, C6-C7 và C7-T1 (giữa đốt sống cổ C7 và đốt sống ngực T1). Các đĩa đệm này rộng và dày hơn các đĩa đệm cột sống ngực, chúng có hình thấu kính hai mặt lồi (biconvex), ở phía trước thì dày hơn ở phía sau, nhờ vậy chúng tạo nên độ uốn sinh lý của cột sống cổ.

2. Tuổi, giới

Theo Bùi Quang Tuyền (2007) thì tuổi TVĐĐ cổ thấp nhất là 19 và cao nhất là 75, nhưng lứa tuổi hay gặp nhất là từ 35-49 (chiếm 47,67%); trong đó nam chiếm 77,91%, nữ chiếm 22,19%. Theo McCulloch (1998) thì nam là 55% và nữ 45%.

3. Tầng đĩa đệm thoát vị

Thoát vị có thể một đĩa, hai đĩa, ba đĩa, thậm chí có thể bốn đĩa. Theo Bùi Quang Tuyền (2007) thì thoát vị một đĩa chiếm trên 70%.

Thoát vị một đĩa gặp nhiều nhất là ở đĩa đệm cổ C5-C6 (chiếm 38,37%), sau đó đến đĩa đệm cổ C4-C5 (20,93%) (bảng 1.1).

Bảng 1.1. Tuổi, giới và tầng thoát vị đĩa đệm cổ

Đặc điểm	McCulloch (1998) Số BN (tỷ lệ %) (600 bệnh nhân)	B.Q. Tuyền (2007) Số BN (tỷ lệ %) (86 bệnh nhân)
<i>Tuổi:</i>		
15-20	1 (<1)	1 (1,16)
21-34	8 (13)	6 (6,97)
35-49	306 (51)	41 (47,67)
50-70	178 (30)	33 (38,37)
> 70	37 (6)	5 (5,81)
<i>Giới:</i>		
Nam	327 (55)	67 (77,90)
Nữ	273 (45)	19 (22,10)